

Tolken/vertalers die in conflictgebieden worden ingezet zijn vaak geen taalprofessionals, maar vervullen evenwel een onmisbare rol op het gebied van communicatie. Omdat hun werk in risicogebieden hen uiterst kwetsbaar maakt, hebben ze zowel tijdens het conflict als daarna speciale bescherming nodig. Gebruikers van tolk-/vertaaldiensten dienen zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheden ten opzichte van tolken/vertalers en de noodzaak om hen continu te beschermen. Op hun beurt dienen tolken/vertalers omwille van hun eigen veiligheid en reputatie hun rechten te kennen en de beroepsnormen en -ethiek na te leven.

Dit document geeft een overzicht van de basisrechten, -verantwoordelijkheden en -praktijken die door de Internationale Vereniging van Conferentietolken (AIIC), de Internationale Federatie van Vertalers (FIT) en Red T worden aanbevolen aan tolken/vertalers en gebruikers van hun diensten. Deze zijn toepasselijk voor tolken/vertalers die in dienst van de strijdkrachten, journalisten, ngo's en andere organisaties in conflictgebieden werken.

VOOR TOLKEN/VERTALERS

RECHTEN

Bescherming

U heeft zowel tijdens uw tewerkstelling als daarna recht op bescherming. Indien nodig geldt dit ook voor uw gezin. U dient te worden voorzien van beschermende kleding en uitrusting, maar niet van wapens. Als burger kunt u niet worden verplicht om een uniform te dragen, tenzij u hier zelf mee instemt. U dient toegang te krijgen tot medische en psychische hulp, en voor aanvang van uw tewerkstelling dient u een opleiding over veiligheid en noodsituaties te krijgen.

Ondersteuning

U heeft gedurende uw tewerkstelling recht op ondersteuning, zoals gepaste faciliteiten en voorzieningen op locatie of op de basis.

Beperkingen

De beperkingen van uw rol moeten duidelijk gedefinieerd zijn. U heeft het recht om een taak te weigeren als deze in strijd is met uw professionele of persoonlijke normen dan wel ethische principes en/of als deze uw veiligheid onnodig in gevaar brengt.

Informatieverstrekking

U dient te worden geïnformeerd over de algemene en specifieke context van uw tewerkstelling.

Voorwaarden

U heeft recht op bezoldiging en andere contractuele voorwaarden die de gevaarlijke omstandigheden weerspiegelen. De werktijden dienen redelijk te zijn en regelmatig onderbroken te worden door pauzes.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

Neutraliteit

Verleen gelijke diensten aan alle partijen zonder uw mening of sympathieën te uiten. U mag niet optreden als pleitbezorger voor welke zaak dan ook en u bent verplicht eventuele belangenverstrengelingen kenbaar te maken.

Vertrouwelijkheid

Waarborg de vertrouwelijke aard van alle informatie die u tijdens uw werkzaamheden krijgt. Speel de informatie niet door en gebruik de informatie niet voor persoonlijk gewin.

Nauwkeurigheid

Breng de boodschap van alle partijen zo getrouw mogelijk over. Dit doet u door:

- uzelf de basisvaardigheden van het tolken aan te leren: aandachtig luisteren naar wat er wordt gezegd, de boodschap duidelijk uitdrukken in de andere taal en rekening houden met culturele nuances en non-verbale signalen;
- u voor te bereiden op opdrachten door speciale woorden, afkortingen, jargon enz. te leren en vertrouwd te raken met accenten, gebaren, gebruiken enz.;
- notities te maken indien u hier behoefte aan heeft;
- de informatie van de sprekers niet te censureren of verdraaien;
- indien nodig om opheldering te vragen, de spreker te vragen langzamer te spreken of de spreker d.m.v. signalen te laten weten dat u hem/haar niet begrijpt.

VOOR GEBRUIKERS VAN TOLK-/VERTAALDIENSTEN

RECHTEN

U heeft recht op een nauwkeurige vertaling/vertolking van uw boodschap. U kunt de tolk/vertaler helpen om dat doel te bereiken door de onderstaande verantwoordelijkheden na te komen.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

Respect

Tolken/vertalers vormen de verbinding tussen u en de inwoners van het land waarin u werkt. Respecteer de tolken/vertalers en zij zullen u respecteren. U mag uw autoriteit doen gelden, maar niet misbruiken.

Bescherming

Tolken/vertalers kunnen gevaar lopen door voor u te werken. Bescherm hen en indien nodig hun gezin zowel tijdens hun tewerkstelling als daarna, ongeacht of u hiervoor contractueel verantwoordelijk bent of niet.

- Bewapen hen niet.
- Voorzie hen van beschermende kleding en uitrusting, maar verplicht hen niet tot het dragen van een uniform, tenzij ze hier zelf mee instemmen.
- Maak geen namen, adressen of foto's van tolken/vertalers openbaar zonder hun toestemming.

Ondersteuning

Ondersteun uw tolken/vertalers door hen van gepaste faciliteiten en voorzieningen te voorzien, zowel op locatie als op de basis. Wees u bewust van hun behoeften en bezorgdheden.

Roldefinitie

Formuleer een heldere definitie van de rol van een tolk/vertaler. Geef uitleg over de operationele voorschriften en de verantwoordelijkheidsketen. Geef in het algemeen geen taken die geen verband houden met tolken/vertalen en wees u ervan bewust dat tolken/vertalers het recht hebben een taak te weigeren als deze in strijd is met hun professionele of persoonlijke normen dan wel ethische principes en/of als deze hun veiligheid in het geding brengt.

Planning

Tolken vereist concentratie, die in een conflictsituatie moeilijk vast te houden is. Maak afspraken over werktijden, pauzes enz. Calculeer bij het gebruik van tolk-/vertaaldiensten meer tijd en andere logistieke noodzakelijkheden in.

Informatieverstrekking

Geef tolken/vertalers vóór elke opdracht algemene en specifieke informatie wat betreft context en doel. Verklaar speciale woorden, afkortingen, jargon enz.

Beoordeling

Als u het functioneren van een tolk/vertaler moet beoordelen, wees dan redelijk en gebruik een geschikt beoordelingssysteem. Controleer of boodschappen nauwkeurig worden overgebracht, maar begrijp dat een vertolking geen letterlijke vertaling is en dat uw oorspronkelijke boodschap helder moet zijn. Uit geen kritiek in het bijzijn van anderen. Beloningen, aanbevelingen e.d. geeft u waar toepasselijk.

WERKEN MET EEN TOLK/VERTALER

Opstelling

Ga met de tolk/vertaler en de andere partij in een driehoekige formatie staan. Zorg dat u, de tolk/vertaler en de andere partij elkaar kunnen zien en horen. Stel uzelf en de tolk/vertaler voor en leg de rol van de tolk/vertaler uit. Kijk de andere partij aan terwijl u spreekt; richt u niet tot de tolk/vertaler.

Spreken

- De tolk/vertaler wacht tot u begint te spreken en tolkt wanneer u pauzeert. De hoeveelheid informatie die een tolk/vertaler kan opnemen en nauwkeurig kan vertolken is afhankelijk van zijn/haar vaardigheidsniveau.
- Gebruik relatief eenvoudige woorden en korte, logische zinnen.
 - Spreek duidelijk en niet te snel.
 - Probeer *slang*, afkortingen, jargon of referenties die niet begrijpelijk zijn voor een andere cultuur te vermijden.
 - Merk op dat humor, hoewel nuttig om eventuele spanning te verlichten, moeilijk te vertalen is.
 - Wees u bewust van uw eigen accent, dialect en spraakpatroon en hoe deze het werk van de tolk/vertaler kunnen beïnvloeden.
 - Wees u bewust van wat u zegt en hoe u het zegt.

Controle

Het is uw verantwoordelijkheid dat boodschappen door alle partijen worden begrepen. Als u iets niet begrijpt, vraag de andere partij dan om het te herhalen en/of nader te verklaren. Als u denkt dat de andere partij niet begrijpt wat u zegt, controleer dan of de tolk/vertaler u heeft begrepen. Vermijd echter één-op-ééngesprekken met de tolk/vertaler, tenzij de andere partij een globaal idee heeft van wat u bespreekt.

Leiding

Delegeer geen verantwoordelijkheid aan de tolk/vertaler. Hij/zij mag niet namens u spreken of een vraag stellen; hij/zij vertaalt alleen wat u zegt. Houd de leiding over het gesprek, maar vraag de tolk/vertaler waar nodig en gepast om advies.